

11. Ilyin E.P. *Psychofiziologiya sostoyaniy cheloveka* / E.P.Ilyin/ - SPb. : Piter, 2005. – 411 s.
12. Lavrentyev O.M. *Formuvannya funktsionalnoi pidgotovlenosti pracivnykiv operativnykh pidrozdiliv pravookxoronnnykh organiv Ukrainy* / O.M. Lavrentyev// *Pedagogika, psykhologiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vykhovannya i sportu*. – 2009. - №12. – S. 113-117.
13. Nazarov U.N. *Pedagogicheskie osnovy formirovaniya profesionalnykh kachestv u sotrudnikov OMON sredstvami i metodami fizicheskoy podgotovki* : dis. kand. ped. nauk / U.N.Nazarov. – M., 2001. – 219 s.
14. Pivovar O. *Adaptatsiya kursantiv do fizychnykh navantagzen na pochatkovomu etapi navchannya u VVNZ* / *Materialy vidkrytoi nauk.-metod. konf. "Fizychna pidgotovka viyskovosluzhbovtiv"*, 29-30 kvitnya 2003 r. – K. 2003. – S. 163-165.
15. *Pidgotovka pidrozdiliv sul specialnuh operacij zbrojnuh sul Ukrainu* // *narodna armija* / <http://na.mil.gov.ua/46919-pidgotovka-pidrozdiliv-syl-spetsialnyh-operatsij-zs-ukrayiny>.
16. Proshlyakov V.D., Komratova A.V., Lutonin A.U. *Poisk naibolee informativnykh metodov otsenki fizicheskogo sostoyaniya uchashcheyasya molodezhi* // *Sb. nauch. tr. "Fizicheskoy kulture v vuzakh – 75 let"*. M., 2005. S. 166-169.
17. Romanchuk S.V. *Obruntuvannya vikovoi periodyzatsiy viyskovosluzhbovtiv dla zanyat z fizychnoy pidgotovky* / S.V.Romanchuk, A.P.Petruk, A.S.Baldetskiy // *Moloda sportyvna nauka Ukrainy*. – Lviv : LDUFK, 2015 – vyp. 19. – t 2. – S. 250-256.
18. *Rozrobka profiogram ta vyavlenya profesiyno-vazhlyvykh yakostey dlya viyskobykh spetsialnostey (profesiy, shtatnykh posad) : metod. rek.* / U.V.Stasev, V.V. Belimov, M.V.Grushenko [ta in.]; za red.. U.V.Staseva. – Kh. : KHUPS, 2006. – 25 s.
19. Fedak S. *Fizychna pidgotovka yak zasib zavchasnoi adaptatsiy viyskovosluzhbovtiv mirotvorchogo kontingentu do diy v nezvichnykh umovakh sluzhby* / Sergiy Fedak // *Naukoviy chasopis Natsionalnogo pedagogichnogo universitetu imeni M.P.Dragomanova/ Seriya 15. Naukovo-pedagogschni problemy fizichnoyi kultury (fizychna kultura i sport): zbirnyk nauk. Prats/ - K. : NPU im. Dragomanova, 2011. Vyp. 11/ - S. 442-446.*
20. Tsukh A. *Vplyv ekstremalnykh faktoriv slyzhbovo-boyovoyi diyalnosti na psykhofizychnyi stan viyskovosluzhbovtiv* / A.Tsukh // *Fizychna pidgotovka viyskovosluzhbovtiv : materialy vidkrytoi nauk.-metod. konf. 29-30 kvitnya 2003 r. – K., 2003. – S. 185-189.*

УДК 364:331.5

Курчаба Т. М., Заець В.

Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського, м.Львів

Кізло Н. Б.

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ (на прикладі Рівненської області)

Анотація. У статті розглядаються соціальні проблеми працевлаштування інвалідів в сучасних умовах ринку за матеріалами соціологічного опитування.

Ключові слова: інваліди, працевлаштування, соціально незахищені, соціологічне опитування.

Аннотация. Курчаба Т.М., Кизло Н.Б., Заец В. *Социальные проблемы трудоустройства инвалидов в условиях современных рыночных отношений (на примере Ровненской области)*. В статье рассматриваются социальные проблемы трудоустройства инвалидов в условиях современных рыночных отношений на основе материала социологического опроса.

Ключевые слова: инвалиды, трудоустройство, социальная незащищенность, социологический опрос.

Annotation. Kurchaba T., Kizlo N., Zajec V. *“Social analysis of the employment of the disabled individuals with consideration of current market conditions” (based on the Rivne oblast example)*. In the article the social problems of employment of invalids are examined in the conditions of market relations on the basis of material of the sociological questioning.

Motivation. The right to work is one of the most significant human and citizen rights that are provided by the Constitution of Ukraine. However, it is not easy to find a job nowadays. Especially for those, who for some reasons posses health disabilities. The existence of a special group of unemployed population in a modern labor market is strictly connected to this fact. The group consists of the disabled individuals [1,2,4,5]. An employment system is considered to be a complex problem. It covers component parts of such subsystems as guidance, accounting of the labor force needs, establishment of the employment and dismissal processes, professional preparation, regularization of the multiple forms of the workforce migration, etc. [1,2,5]. The process of employment plays an important role of linking an educational system with a social production. Moreover, on the level of the flexibility and operationality of this link, the level of the social tension in a given society depends significantly. The complexity of the problem of the disabled individuals employment leads to the necessity of the complex approach of its studying.

Therefore, the title of our research topic: **“Social analysis of the employment of the disabled individuals with consideration of current market conditions” (based on the Rivne oblast example)**.

Object – employment of the disabled individuals in current market condition.

Subject – mechanisms of the employment of the disabled individuals in current market conditions.

With consideration of all that is mentioned above, the **aim** of our research is to study the social features of the employment of the disabled individuals in current market conditions.

For the given problems solution the following **methods** are used:

1. Analysis of the scientific and practical literature, regularization acts and statistical data;
2. Pilot survey conduction;
3. Mathematical statistics methods.

In March, 2017 the pilot survey of the disabled individuals of the Rivne oblast was conducted. The survey included 11 questions of three types: close alternative questions, close non-alternative questions, and open questions. The total amount of respondents equals to 29. The age range of the respondents: 21-44. The amount of the surveys that were returned in an appropriate for the processing condition equals to 98.3%. An obtained percentage is high enough to state that our sample is representative.

Keywords: invalids, employment, social unprotectedness, sociological questioning.

Актуальність. Право на працю - одне з найважливіших прав людини і громадянина, передбачених конституцією України. Проте, сьогодні знайти роботу будь-кому непросто. А тим хто з різних причин має проблеми зі здоров'ям, ще важче. З цим пов'язане існування на сучасному ринку праці особливої групи безробітних – людей, які мають інвалідність [1,2,4,5]. Будучи складною та багатогранною проблемою, працевлаштування як система охоплює складові частини таких підсистем, як профорієнтація, облік потреб у робочій силі, організація прийому та звільнення працівників, професійна підготовка кадрів, адаптація на виробництві, регулювання різних форм руху трудових ресурсів та ін. [1,2,5]. Працевлаштування відіграє роль сполучної ланки між системою освіти, з одного боку, та суспільним виробництвом - з іншого. Від того, наскільки цей зв'язок буде гнучким, оперативним, планомірно регульованим, значною мірою залежить рівень соціальної напруженості в суспільстві. Складність і багатогранність проблеми працевлаштування інвалідів зумовлює необхідність комплексного підходу до її вивчення.

Тому, темою нашого дослідження є «Соціальний аналіз працевлаштування інвалідів в сучасних умовах ринку» (на прикладі Рівненської обл.).

Об'єкт дослідження – працевлаштування інвалідів в сучасних умовах ринку.

Предмет дослідження – механізми працевлаштування інвалідів в сучасних умовах ринку.

Все це зумовило **мету** нашого дослідження, яка полягає у визначенні соціальних особливостей працевлаштування інвалідів в сучасних умовах ринку.

Для розв'язання завдань, застосовувалися такі методи:

1. аналіз науково-практичної літератури, нормативних документів та статистичних даних;
2. опитування, яке передбачало пілотажне анкетування;
3. методи математичної статистики.

У березні 2017 р. проведено пілотажне анкетування інвалідів Рівненської області. До анкети було включено 11 питань трьох типів: закриті альтернативні, закриті неальтернативні та відкриті. Загальна кількість опитаних склала 29 осіб працездатного віку (21-44 роки). Повернулись у стані, придатному до обробки – 98,3% анкет. Отриманий відсоток є високим, тому вибірку можна вважати репрезентативною.

На запитання соціологічного опитування: «Чи відносите ви себе до людей, які кажуть: Сьогодні в Україні важко знайти роботу здоровій людині, не говорячи про інвалідів.» - 81% респондентів обрали відповідь «Так». Це чітко ілюструє ситуацію, яка склалася сьогодні в державі. За умов нестійкого соціально-економічного розвитку та кризових явищ у соціально-трудовай сфері питання працевлаштування людей з інвалідністю відходить на задній план. В наш час інваліди належать до найбільш соціально незахищених категорій населення, стан дотримання їх прав свідчить про недостатню участь осіб з інвалідністю в економічному і соціальному житті суспільства. Та незважаючи на це, відповідаючи на запитання: «Чим викликане ваше бажання працювати?» - 48% опитуваних обрали відповідь: «Бажанням само реалізуватися і бути незалежним» (рис.1).

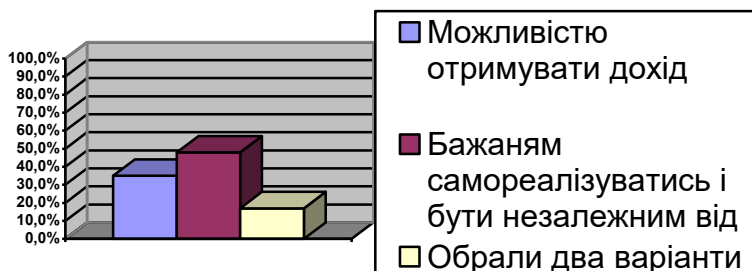

Рис. 1 Причини, що спонукають до праці

Це порушує поширений серед людей стереотип, що людина з обмеженими можливостями не може і не бажає трудитися, що вона може жити тільки під опікою близьких родичів і держави. Як бачимо, серед інвалідів є чимало тих, хто бажає працювати і займати активну життєву позицію. Загальновідомо, що саме праця повертає особу до життя, забезпечує їй не лише належний матеріальний рівень, а й сприяє повному відновленню соціальної активності як громадянина держави.

Освіта є важливим чинником соціальної, професійної, особистісної значущості кожної людини та основою її конкурентноспроможності на ринку праці [3]. Тому питання: «Чи проінформовані ви про те, що існують навчальні заклади, які приймають на навчання лише осіб з обмеженими фізичними можливостями та готують спеціалістів за кошти державного бюджету?» - теж було включене у соціологічне опитування. 91% негативних відповідей респондентів засвідчили про малу обізнаність осіб з інвалідністю щодо соціальних гарантій на отримання освіти. Дану проблему можна вирішити шляхом підвищення компетентності широкої громадськості, наданням просвітницької інформації та розвитком соціальної реклами.

Ще однією проблемою, з якою зустрічаються інваліди є те, що роботодавці не дивляться на інвалідів як на повноправних та повноцінних працівників[2]. Тому на питання: «Чи зустрічалися Ви із ситуацією, коли Вам відмовляли у наданні роботи тільки через те, що Ви маєте групу інвалідності?» - 67% опитуваних дали ствердну відповідь (рис.2).

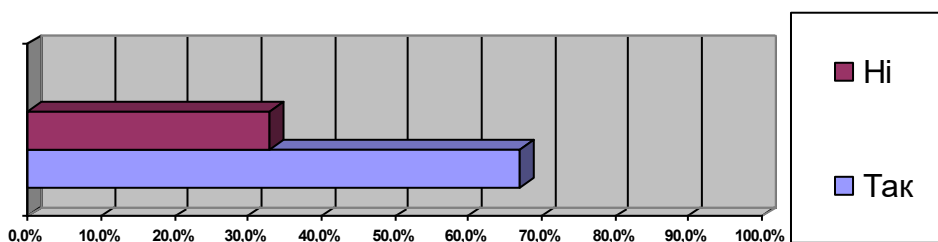

рис. 2. Відмова у роботі через інвалідність

Здебільшого така поведінка роботодавців пов'язана з існуючими стереотипами стосовно осіб з обмеженими фізичними можливостями. Серед роботодавців поширена думка, що:

- інваліди впевнені, що навколо всі їм «зобов'язані» і вимагають особливих умов праці;
- їм важко, а іноді й неможливо працювати по-новому, вони повільно сприймають нову інформацію;
- у конфліктних ситуаціях часто займають жорстку позицію, вимагаючи поваги, зважаючи не на професійний досвід, а на хворобу;
- службові справи цікавлять значно менше ніж особисті турботи;
- інваліди частіше хворіють;

Незважаючи на вищезгадані стереотипи, більшість інвалідів є активними та комунікабельними, готовими до плідної співпраці. Для вирішення цієї проблеми необхідно змінити ставлення суспільства до неповносправних людей на основі досягнення соціальної солідарності і соціальної справедливості, та сприяти утвердженню загального принципу: «Дивись на мене як на рівного».

Людина з інвалідністю об'єктивно має додаткові потреби, а проблема створення відповідних умов для забезпечення її трудової діяльності також набуває відповідного специфічного змісту і певних особливостей [1]. Тому відповідаючи на питання: «Чи потребуєте ви додаткової організації робочого місця у зв'язку із станом здоров'я?» - 97% опитуваних обрали відповідь «Так». Це говорить про необхідність створення роботодавцем спеціальних умов праці для осіб з інвалідністю. Йдеться про окреме робоче місце або ділянку виробничої площі, які потребують вжиття додаткових заходів з організації праці особи, з урахуванням її індивідуальних функціональних можливостей зумовлених інвалідністю. Пристосування робочих місць дає змогу перейти від питання: «Що може, а чого не може людина з інвалідністю?» до питання: «Що необхідно зробити щоб людина з інвалідністю могла працювати на цікавій для неї роботі?». При відповіді на вищезгадане запитання соціологічного опитування більшість респондентів зазначили, що за умов раціонального підбору роботи та визначення робочих функцій не потребують значного пристосування робочого місця. Все ж, варто зазначити, що навіть на відповідно підібраній роботі людині з відносно неважким станом інвалідності буде значно комфортніше працювати в умовах пристосування робочого місця або виробничого середовища до дії особистих потреб.

Організація власної справи є особливо привабливою формою праці для інвалідів [4]. Це пов'язано з тим, що самозайнятність дає людині значну свободу дій, можливість проявити себе й отримувати доходи відповідно до кількості і якості затраченої фізичної та розумової праці, вкладеного капіталу. Проте за сучасних умов, уразливим категоріям працездатного населення, до якого належать й інваліди, дуже складно прийняти рішення щодо відкриття власної справи. Вочевидь, це не може не позначитися на відповідях осіб з обмеженими фізичними можливостями на питання: «Чи виникало у вас бажання організувати власну справу з урахуванням професійного досвіду?». За даними опитування кількість тих, хто хотів би відкрити власне підприємство становить лише 3%. Серйозними причинами, що заважають інвалідам спробувати себе у бізнес-діяльності є: економічна і політична нестабільність; високі податки; недосконалість законодавства щодо самозайнятості населення та захисту його прав. При підборі роботи важливо враховувати умови праці, що передбачає професія, а також умови праці на конкретному робочому місці [5]. Їх слід оцінювати з огляду на наявні функціональні обмеження чи стан здоров'я. Проте, відповідаючи на запитання: «Чи погодилися на роботу, умови якої Вам протипоказані?» - 68% опитуваних обрали відповідь «Так» (рис.3).

Рис.3 Чи погодилися на роботу, умови якої Вам протипоказані?

Результати опитування свідчать про те, що особи з інвалідністю готові працювати в шкідливих умовах, які не відповідають особливостям нозології їх захворювання. Більш того, 9% опитуваних зазначили, що «За хорошу платню погодились б на будь-яку роботу». Це говорить про надзвичайно високий психоемоційний стан осіб з інвалідністю. Тому, ще одним питанням соціологічного опитування було: «Чи те, що Ви маєте групу інвалідності впливає на Ваш психоемоційний стан при пошуку роботи?» - 76% респондентів обрали відповідь «Ніяк не впливає». Як бачимо, особи з обмеженими фізичними можливостями психологічно готові почати все з нуля, не комплексують з приводу своїх мінусів, ідуть на зустріч роботі з радістю, а не з острахом. Інваліди мають високий культурний рівень та здібності, і готові спробувати себе на новому робочому місці.

Висновок: Отже, серед інвалідів є чимало тих хто бажає працювати і бути незалежним. Тому, адекватне усвідомлення поставлених проблем істотно полегшує вироблення ефективних соціально-управлінських рішень. Це свідчить про актуальність дослідження проблем безробіття, працевлаштування і загалом соціального самопочуття інвалідів в умовах ринкових відносин.

Література

1. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. Український та польський досвід / С. Богданов, наук. ред. О. М. Палій. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. – 93с.
2. Врегулювання проблемних питань працевлаштування та захисту прав інвалідів у сфері праці : практ. посіб. / уклад. О. В. Бабак, І. В. Гладка, Н. М. Малиновська, В. Й. Скаковська ; за заг. ред. В. М. Дьяченка, М. Л. Авраменка. – К. : "Ун-т Україна", Всеукр. центр професійної реабілітації інвалідів, 2007. – 156 с.
3. Кравченко М. В. Дистанційна освіта як прогресивна форма навчання / М. В. Кравченко // Теорія і практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІДУ "Магістр", 2006. – С. 305–311.
4. Pro stanovyshe invalidiv v Ukraini. Natsional'na dopovid' / Minpratsi Ukrayiny, Derzh. ustanova "Nauk.-doslid. in-t sots.-trud. vidnosyn". – K., 2008. – 200 s.
5. Sotsial'nyy zakhyst naselennya Ukrayiny : navch. posib. / avt. kol. : I. F. Hnybidenko, M. V. Krav-chenko, O. M. Koval', O. F. Novikova ta in. ; za zah. red. V. M. Vakulenko, M. K. Orlatoho. – K. : Vyd-vo NADU; Vyd-vo "Feniks", 2010. – 212 s.

УДК 37.016:796.012.2

Лемешко О. С., Копач М. М.
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич
Попович С. І.
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ВПЛИВ ПРОБЛЕМНИХ ЗАДАЧ НА РОЗВИТОК РУХОВИХ НАВИЧОК ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Анотація. В статті розглянуто питання вивчення особливостей навчання рухових дій, які створюються застосуванням проблемності перед початком дії або під час її виконання, та їх вплив на успішність розвитку людини.

Ключові слова: проблемність навчання, рухова навичка, проблемні дії, регулятори рухів, вольові стани.

Аннотация. Лемешко А. С., Копач М.М., Попович С.И. Влияние проблемных задач на развитие двигательных навыков юных спортсменов. В статье рассмотрен вопрос изучения особенностей обучения двигательным навыкам, которые создаются использованием проблемности перед началом действия или во время его выполнения, и их влияние на успешность развития человека.

Ключевые слова: проблемность обучения, двигательный навык, проблемные действия, регуляторы движений, волевые состояния.

Annotation. Lemeshko O. S., Kopach M. M., Popovych S. I. *The Influence of Problematic Training on the Development Movement Skills young athletes.* The problem of studying the peculiarities of training of motion actions, which are made by using the problem before the beginning of the action or during it, and their influence on the success in human progress is considered in the article. This article is devoted to the theory and practice of movement skills training. During the research logical and methodological analysis was carried out: training problematics as the principle of didactics, levels of problematic of the cognitive activity and independence of the availability principle, its requirements, rules and conditions in the process movement skills training; nature of the conflicts system, dialectic contradictions and the development of the regulation of movement and action systems; psychophysiological mechanisms of movements regulation, in particular energetic and muscle synergies, motor system regulators in spaces, subject and their sense bearing and symbolic regulators. In this research systematic analysis of movement skills, pedagogical experiment, problematical methods, modeling, observation and introspection of experimental subject.

Problematics of training influence positively on volitive states of the student sensory-perceptual skills, movement regulators and results problematic actions. Problem-based training improves movement skills, its aesthetic properties of reflection, designing and solution of problematic tasks; properties of the action as an act of mastering it and actions as micro stage of its development.

Programs of a usage of problematic training in movement skills training with the principle of an availability of the system conflicts, which contribute skills regulation.

Keywords: problematic training, movement skills, problematical actions, movement regulators, volitive states.